
ANTIKVARIAT MATS REHNSTRÖM

NYHETSREV 319 ÄLDRE BÖCKER 10:E SEPTEMBER 2018

Jakobsgatan 27 B | Box 16394 | 103 27 Stockholm | tel 08-411 92 24 | fax 08-411 94 61
e-post: info@rehnstroem.se | www.matsrehnstroem.se

ÖPPET TORSDAGAR 15.00–18.30

SÄSONGENS TREDJE NYHETSREV innehåller ett urval böcker från 1700- och 1800-talen. Det domineras av en serie romaner av Sophie von Knorring i vackra band från Gustaf Hedbergs bokbinderi och som tillhört Bengt Bernström.

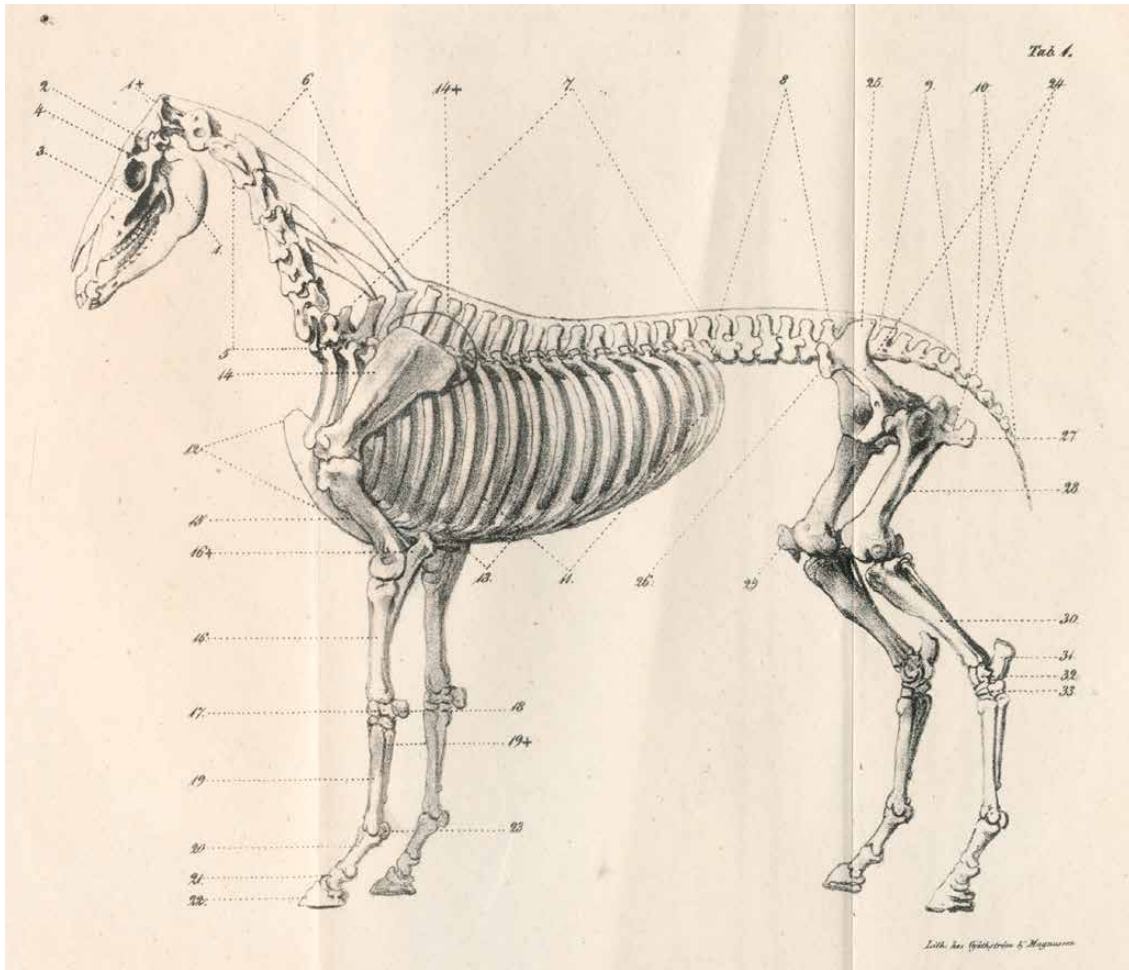
Nyhetsrevet innehåller vidare bland annat Carlesons *Försök til swänska skalde-konstens uphielpande* från 1737, som är den första egentliga lyriska antologin i Sverige, ett fint bundet exemplar av Anders Celsius *Arithmetica* i upplagan från 1754 och Olof Celsius *Konung Gustaf den förstes historia* i ett charmigt band med del I i den andra upplagan som utgavs utan författarens vetskap.

Två arbeten av rudbeckianen Johan Göransson återfinns i oskurna exemplar, dels *Is atlinga* från 1747, dels hans *Snorreutgåva* från 1746. Båda dessa häften och ett antal andra volymer härrör från det Celsingska biblioteket på Biby.

Intressant är att jämföra nyhetsrevets båda exemplar av Sturtzenbechers *Ingeniör lexikon*, där det ena är tryckt på mycket tjockt papper.

Med vänliga hälsningar!

Mats Rehnström

1. BILLING, JOHAN SAMUEL & (RETZIUS, ANDERS). **Grundlinier till hippologi** eller kunskap om hästens byggnad, natur och behandling; utgifne. Sthlm, P. A. Norstedt & söner, 1836. 8:o. (2),391 s. & 5 utvikbara litograferade plr. Nära samtida grönt klbd. Blåmarmorade snitt. Smårevor överst i båda ytterfalsarna och litet stötmärke i frampärmens innerhorn. Med nagg upptill i försattsbladet efter försök att utplåna en namnteckning. Nagg i övre marginalen i bladet s. 105-06. Svag fuktrand i övre marginalen i bokens andra hälft. Första registersidan 381 bruntonad. Namnteckning Arnroth och stpl för G. A. Lagerfeld. Från Säbylund. ★2800

Hebbe Den svenska lantbrukslitteraturen 2090. En andra omarbetad upplaga utkom 1852. Johan Samuel Billing (1795-1851) var regementsläkare och andra professor vid veterinärinrättningen i Stockholm. Enligt förordet är sidorna 1-112 författade av Billings företrädare vid lärarebefattningen vid Marieberg, Anders Retzius, och arbetet tänkt att användas vid Marieberg och föreläsningar för Konungens livgarde till häst.

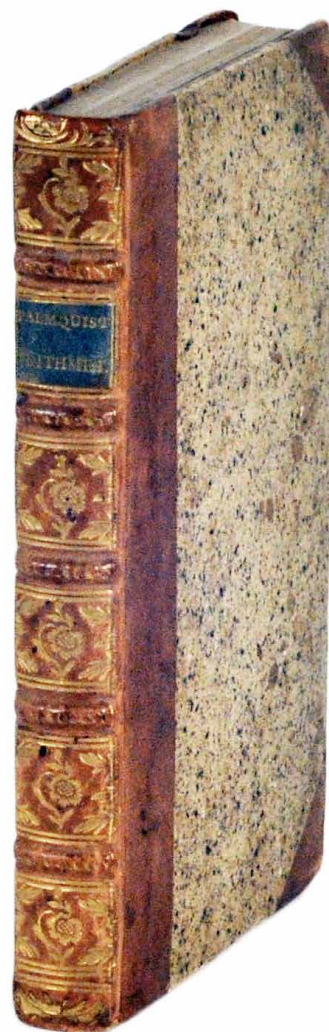
2. (CARLSON, CARL) **Försök til swänska skalde-konstens uphielpande**, eller: samling af utvalda swänska rim och dikter. I:1-3-II:1-3. Sthlm, B. G. Schneider, Kongl. tryckeriet respektive Schneiders änckia, 1737-38. 4:o. (30),18 + 84 + 48 + 56 + 40 + 48 s. Del II:3 har en inklistrad tryckt

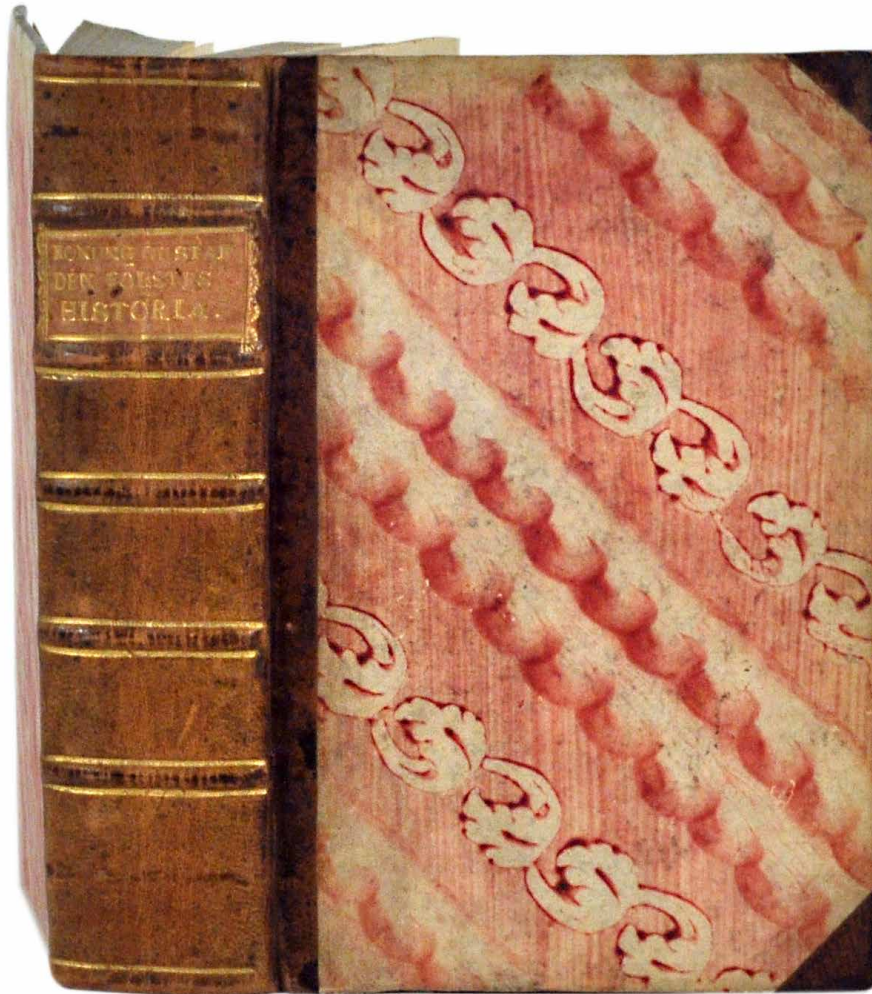
ersättningslapp "Andra" på titelbladet. Hfrbd från 1800-talets första hälft med rikt guldornerad rygg och orange titeletikett samt marmorerade snitt. Ryggen något nött och med ett par små bläckfläckar samt sprickor överst i ytterfalsarna. Delvis spruckna innerfalsar. Spridda småfläckar av olika slag och delvis lätt bruntonad. Alfred Victorins namnteckning daterad mars 1877 och en inköpsanteckning i krita från november 1895. Trevligt ex. ★6000

Den första egentliga lyriska antologin i Sverige där Carleson med verser av författare som Dahlstierna, Lagerlöf och Rudéen samt av vännen Dalin ville visa upp föredömen för den svenska diktkonsten. I sin iver lät han emellanåt redigera och "förbättra" de avtryckta dikterna. Något övergripande system i urvalet går ej att spåra, t.ex. saknas dikter av både Stiernhielm och Brenner. Tidsmässigt spänner antologin från ett gravkväde av Petrus Lagerlöf, daterat 1673, till premiärtryck av Dalinska smådikter. Alfred Victorin författade en ansevärd mängd bokkataloger, bland andra "Förteckning öfver P. Hansellis boksamling" (1879), "Robert Bowallii boksamling" (1886) och "Förteckning öfver framlidne konstvännen amanuensen i Kongl. biblioteket Christofer Eichhorns efterlämnade dyrbara och valda samlingar" (1891). Under en tid arbetade han med biblioteket på Koberg. Victorins referensbibliotek såldes 1895.

3. CELSIUS, ANDERS. *Arithmetica* eller räkne-konst, til en grundelig inledning för Svea-rikets ungdom, först utgifven; men nu sedermera med anmärkningar och exempel förklarad och utgifven af Fredric Palmquist. Sthlm, L. Salvius, 1754. Liten 8:o. (10), 252 s. Lätt nött samtida ljusbrunt hfrbd med upphöjda bind, rikt och vackert guldornerad rygg samt marinblå titeletikett av målad pergament. Stänkta snitt. Pärmarna med några små fuktfläckar. Försättsbladet med bortklippt namnteckning. En minimal fläck på titelbladet. Enstaka lätta fukt- och lagerfläckar främst i övre marginalen. Något fler fläckar på de sista tjugo sidorna. Bläckmonogram "C: E: H:" daterat 1839 på frampärmens insida. Diskret modern signatur på sista sidan. Bra och behagligt ex. ★2000

Första upplagan utkom 1727. Celsius fick enligt Lindroth sin grundläggande matematiska skolning hos Anders Gabriel Duhre i vars privata läroanstalt han sedan föreläste. Första utgåvan av hans "Arithmetica" var "närmast avsedd för mindre försigkomna elever i Duhres institut". Fredric Palmquist (1720-71) blev 1739 lam från midjan och nedåt och ägnade sig från 1744 och framåt åt att skriva läroböcker i matematik och mekanik. En del av dem är originalarbeten, andra är utgåvor och översättningar.

4. CELSIUS, OLOF. **Konung Gustaf den förstes historia.** Efter gamla och ostridiga handlingar sammanskrefwen. I-II. Sthlm, framl. L. Salvii tryckeri, 1775 respektive Lars Salvius, 1753. 8:o. 396,(4) + (4),388,(22) s. Trevligt samtida hfrbd med upphöjda bind, guldlinjerad rygg och rosa titeletikett. Vackert rött klistermarmorerat pärmapper. Stänkta snitt. Ett fåtal fläckar. På första titelbladets baksida Johan Elfströms samtida namnteckning och monogramstpl "J E". Arvid Mårtenssons namnteckning i blyerts daterad 1958. Fint ex. *2500

Setterwall Svensk historisk bibliografi 1039. Hesse Svensk numismatisk bibliografi 0548 respektive 0658-59. Warmholtz Bibliotheca historica Sueo-Gothica 3051. Första delen i andra upplagan 1775, av vilken det bara utkom en första del, då den publicerades utan författarens vetskap. Andra delen i första upplagan. Warmholtz skriver om första upplagan som utkom 1746-53: "Arbetet har vunnit bifall, så väl för des tilförlåtelighet, som angenäma skriftsätt". En tredje upplaga utkom 1792 och en tysk översättning 1749-53. Carl Reinhold Berch har sammanställt förteckningen över "Skåde-penningar och gångbare mynt, som höra til konung Gustaf den förstes historia" på s. 367-88 i del II. De sista opaginerade sidorna i första delen är bokreklam från J. G. Langes boklåda.

5. GÖRANSSON, JOHAN. **Is atlinga**; det är: de forna göters, här uti Svea rike, bokstäfver ok salighets lära, tvåtusend tvåhundra år före Christum, utspridde i all land; igenfunden. Sthlm, L. Salvius, 1747. 4:o. (6),130 s. Häftad och oskuren i samtida fläckigt gråpappersomslag. Ryggen blekt och lite defekt. Genomgående ngt lagerfläckig och med många vikta hörn. Enstaka marginalanteckningar. Sista bladen med några smärre fuktfläckar i övre marginalen. Titelbladet med Gustaf Celsings signatur. Från Biby. ★2800

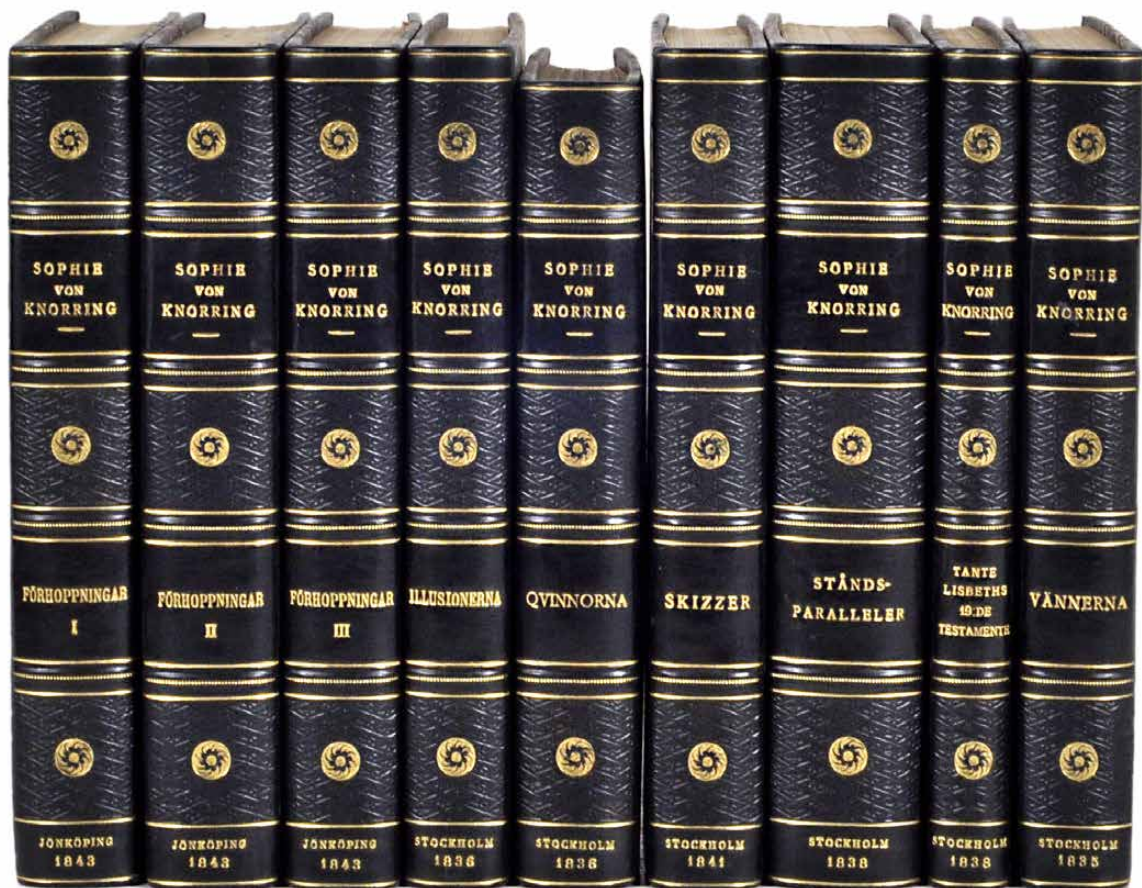
Warmholtz Bibliotheca historica Sueo-Gothica 1439. Fiske Runic collection 25. Johan Göransson (1712-96), som av Lindroth karaktäriserats som "en bisarr fanatiker och ett klart huvud", presenterar i "Is atlinga" sin tolkning av runorna och deras dolda innebörd. Han broderar fantasifullt ut Rudbecks teorier om de forna göterna och menar att samtliga europeiska språk har sitt ursprung i runorna. Runornas upphovsman var enligt Göransson Gomer, Jafets andre son och göternas stamfader. Genom honom hade den sanna salighetsläran nått Norden. Läran hade varit känd av göternas härskare – Bore, Tor och Oden – vilka efter sin död hade dyrkats som gudar, från Uppsala till Kina. I skuggan av de djupsinniga esoteriska spekulationerna angriper Göransson även Dalin i striden om vattuminskingsfrågan.

6. HOFFBERG, CARL FREDRIK. **Anvisning til naturens kännedom**. Första delen. Om växt-riket. Efter herr arch. och riddaren von Linnés botaniska grunder. Sthlm, J. G. Lange, 1768. 8:o. 81,(31) s. & 10 utvikbara grav. plr. Vackert ljusbrunt hfrbd från 1830-talet med guld- och blindpressad ryggdekor samt svart infärgat titelfält och dito mindre fält. Alrotsmarmorat pärmpapper. Brunstänkta snitt. Några små fläckar på ryggen. Planscherna monterade på blad så att de kan vikas ut och studeras under läsningen. På titelbladet namnteckning av P. G. Åberg respektive Georg Wahlroos, den senare daterad 1901. Fint ex. ★5000

Soulsby A catalogue of the works of Linnæus 650 b. Krok Bibliotheca botanica suecana 1. Allt som utkom. Andra upplagan trycktes 1784 och en tredje av A. J. Hagströmer utökad upplaga såg dagens ljus 1792. Läkaren och botanisten Hoffberg doktorerade under Linné på en avhandling om renen 1754. Föreliggande verk ger i sammandrag den linneanska botanikens element med termer, sexualsystem och en översikt av enskilda växtarters användning i läkekonst och hushållning.

7. (KNORRING, SOPHIE VON) **Förhoppningar**. En skildring af författarinnan till Cousinerna. I-III. Jönköping, J. E. Lundström & comp., 1843. 8:o. X,(2),404 + (4),436 + (4),455,(1 blank,2) s. Tre stiliga mörkblå hfrbd med upphöjda bind, guld- och blindpressad ryggdekor (Hedberg, 1925). Övre guldsnitt, i övrigt endast putsade snitt. Samtliga tryckta gröna omslag medbundna, utom bakre omslaget till del I. Första delen med uppfodrat och något solkigt främre omslag och en liten lagning i yttermarginalen på de första tre sidorna. Tredje delens omslag lätt solkigt och med en utbättring nedtill i det främre. Ett fåtal fläckar, t.ex. i nedre hörnet på s. 130 i andra delen. Mycket fint ex. ur Bengt Bernströms bibliotek. ★4500

Leijonhufvud & Brithelli Kvinnan inom svenska litteraturen s. 97. Översattes även till danska och tyska. "Svenskt biografiskt lexikon" sammanfattar: romanen "skildrar än en gång den förbjudna kärlekens lockelser, här mellan änkan Ottilia o hennes 16-årige styvson".

7

8

9

10

11

12

13

8. (KNORRING, SOPHIE VON) *Illusionerna*. Sthlm, Z. Hæggström, 1836. 8:o. VIII,291,(1) s. Stiligt mörkblått hfrbd med upphöjda bind, guld- och blindpressad ryggdekor (Hedberg, 1925). Övre guldsnitt, i övrigt endast putsade snitt. Ett fåtal små lager- och fuktfläckar i marginalerna. Mycket fint ex. ur Bengt Bernströms bibliotek. *2500

Leijonhufvud & Brithelli Kvinnan inom svenska litteraturen s. 97. Översattes till danska och tyska. Romanen har självbiografiska inslag som bygger på författarens vistelse i Stockholm 1810-13. "Svenskt biografiskt lexikon" skriver: "På genomresa från tsar Alexander i Ryssland stannade m:me de Staël i Sthlm från okt 12 till maj 13, o hösten 12 blev K presenterad för henne. På sina minnen från societetslivet i Sthlm denna säsong har K byggt sin roman *Illusionerna*, där man genom hjältinnan Ottilias skarpsynta o kvicka iakttagelser från salongernas värld bl a får en närbild av den franska författarinnan på en amaranterbal. Den lilla romanen är fortfarande värd att läsas som ett betydande kulturhistoriskt dokument – men också 'som ett alltjämt levande konstverk, ett av de främsta från denna epok' (Ahlström)".

9. (KNORRING, SOPHIE VON) *Qvinnorna*. I-III. Sthlm, Z. Hæggström, 1836. 12:o. (2),122 s. & I utvikbart litograferat notblad + 114 + (2),108 s. Stiligt mörkblått hfrbd med upphöjda bind, guld- och blindpressad ryggdekor (Hedberg, 1925). Övre guldsnitt, i övrigt blåstänkta snitt. Första titelbladet med liten lagad nagg i yttermarginalen. Ett fåtal småfläckar av olika slag. Fint ex. ur Bengt Bernströms bibliotek. *2500

Leijonhufvud & Brithelli Kvinnan inom svenska litteraturen s. 97. Översattes till danska och tyska. De 12 opaginerade reklamsidorna i slutet av del III saknas. Notbladet är "Till sången" i G-dur för röst och piano. "Konflikten varierar i Qvinnorna, där änkan Linda har svurit sin avlidne make evig trohet men oemotståndligt dras till greve Leonard" sammanfattar "Svenskt biografiskt lexikon".

10. (KNORRING, SOPHIE VON) **Skizzer** af författaren till Kusinerna. Första samlingen. I-II. Sthlm, L. J. Hjerta, 1841. 12:o. (4),211,(1 bl,2) + (4),216 s. Stiligt mörkblått hfrbd med upphöjda bind, guld- och blindpressad ryggdekor (Hedberg, 1925). Övre guldsnitt, i övrigt endast putsade snitt. Ett litograferat omslag medbundet. Ställvis lätt lagerfläckig, främst i första delen. Fint ex. ur Bengt Bernströms bibliotek. *1500

Leijonhufvud & Brithelli Kvinnan inom svenska litteraturen s. 97. Översattes till danska och tyska. En andra samling utkom i Göteborg 1845. Främre omslaget med trevlig vinjett föreställande en hand med penna samt i bakgrunden tre manshuvuden. Möjligen rör det sig om ett samlingsomslag till båda delarna eftersom priset för bägge anges på bakre omslaget.

11. (KNORRING, SOPHIE VON) **Stånds-paralleler**. Tecknade af författaren till Cousinerna. I-III. Sthlm, Z. Hæggström, 1838. Stor 12:o. 204 + 216 + 228 s. Stiligt mörkblått hfrbd med upphöjda bind, guld- och blindpressad ryggdekor (Hedberg, 1925). Övre guldsnitt, i övrigt endast putsade snitt. Samtliga tryckta omslag utom det bakre till andra delen är medbundna i slutet. Albert Lundbergs gamla namnteckningar på främre omslagen. Mycket fint ex. ur Bengt Bernströms bibliotek. *3000

Leijonhufvud & Brithelli Kvinnan inom svenska litteraturen s. 97. Översattes till danska 1839 och tyska 1841. "Svenskt biografiskt lexikon" skriver: "kvinnan av börd, grevinnan Blenda, o mannen av folket, bondsonen o informatorn Herman agerar Julie och Saint-Preux. Också de tvingas att med blödande hjärtan gå skilda vägar".

12. (KNORRING, SOPHIE VON) **Tante Lisbeths 19:de testamente**. Novell. Sthlm, Z. Hæggström, 1838. Stor 12:o. IV,5-226,(2) s. Stiligt mörkblått hfrbd med upphöjda bind, guld- och blindpressad ryggdekor (Hedberg, 1925). Övre guldsnitt, i övrigt endast putsade snitt. Mycket fint ex. ur Bengt Bernströms bibliotek. *2000

Leijonhufvud & Brithelli Kvinnan inom svenska litteraturen s. 97. Det sista bladet är bokreklam. Översattes till danska och tyska.

13. (KNORRING, SOPHIE VON) **Vännerna**, af författaren till Cousinerna. I-III. Sthlm, Z. Hæggström, 1835. 8:o. 110 + 102 + (2),96 s. Stiligt mörkblått hfrbd med upphöjda bind, guld- och blindpressad ryggdekor (Hedberg, 1925). Övre guldsnitt, i övrigt endast lätt putsade snitt. Samtliga tryckta grå lätt solkiga omslag medbundna i slutet. En inköpsnotering på första främre omslaget daterad 1862. En kvittoremsa från Libris auktioner löst bifogad. Mycket fint ex. ur Bengt Bernströms bibliotek. *3500

Leijonhufvud & Brithelli Kvinnan inom svenska litteraturen s. 97. Översattes till danska och tyska. "I Vännerna har hon lyssnat på kritiken o presenterar en mer sedesam hjälte o fler uppbyggliga samtal" skriver "Svenskt biografiskt lexikon".

14. Kongl. maj:ts och riksens Kammar-collegii underdåniga berättelse, rörande allmänna hushållningens tilstånd i riket, til den 21 augusti 1772, uti de delar, som til detta kongl. collegii inseende och befattning höra. Sthlm, H. Fougte, 1776. 4:o. (2),99,(1 blank,60) s. Häftad i samtida gråpappomslag. Ngt lagerfläckig. Samtida anteckning om priset hos boktryckare Fougte på främre omslagets insida. Från Biby. ★2500

I Kammarkollegiets detaljerade utlåtande omnämns t.ex. Linnés numera försvunna skrift om pärlodling. "Collegium har jemwäl sedermera förspordt, at, wid 1761 års riksdag, skal af archiatern samt ridd. af eder kongl. maj:ts Nordstjerne orden v. Linnee blifwit till secrete utskottet upgifwit et sätt at impregnera musslor till perlors fortplantande, hwilken uppgift skal blifwit öfwerlåten til handelsmannen Bagge i Götheborg emot någon derföre erlagd betalning, utan att Collegio bekant är, hwad bruk han deraf sedermera giordt". De sista sextio sidorna består av allehanda tabeller över Sveriges hemman, med intressanta uppgifter om "Arrendets innehafware".

15. MARMONTEL, (J. F.). Någre sedolärande historier af herr Marmontell. På fransöska språket författade. Sthlm, J. G. Langes boktryckeri, 1765. 8:o. (4),132 s. Häftad och oskuren i samtida gråpappomslag. Ryggen förstärkt med en samtida gråpappersremsa med handskriven titel. Ryggremsan med en mindre skada och omslagspärmarna med några små fläckar. En vaxljusfläck i nedre marginalen på s. 34, i övrigt endast obetydliga lagerfläckar. Bläcknumrering och signatur för Ottiliana Fleming på insidan av främre omslaget. Från Biby. ★2500

Rar svensk översättning, utförd av Carl Henric König, av ett urval från Marmontels succé "Contes moraux", som utkom första gången 1761. Boken har sannolikt tillhört Ottiliana Fleming (1743-1811), gift Wrede och gick i arv till hennes dotterdotter Ottiliana Fleming (1813-93) som gifte sig med Lars Gustaf von Celsing 1833. Genom henne kom herrgården Lindholm i släkten von Celsing ägo och på auktionen över Lindholms bibliotek 1916 ropade Elof von Celsing in en rad böcker med släktproveniens till sitt bibliotek på Biby.

16. SERENIUS, JACOB. **Dictionarium suethico-anglo-latinum**, quo singulæ voces suethicæ, secundum proprias & metaphoricæ significationes, anglice ac latine redduntur, & phrases magis usitatæ, communia utriusque gentis proverbia, locutiones vulgares, non nunquam etjam vocabula obsoleta, exhibentur, ut harum linguarum indagini & cognationi, haud ita pridem tentatæ sua paretur auctoritas, adjecto indice terminorum in mercatura et re navali, collegit, digessit & publici juris fecit. Sthlm, P. Momma, 1741. 4:o. (28),284 s. Titelsidan tryckt i rött och svart. + SERENIUS, JACOB. **An English and Swedish dictionary**: wherein the generality of words and various significations are rendered into swedish and latin, forms of speech, proverbs and terms of art in husbandry and gardening especially, observed, above 2400 english words traced from their true original gothic, and the mistakes of Junius, Menagius and other etymologians remarked. Thereunto is added a large collection of terms of trade and navigation and an herbal or index of plants common to both nations. The second edition with large additions and amendments. Harg och Stenbro nära Nyköping, P. Momma,

1757. 4:o. (8),16,(634) s. Vackert samtida lätt nött marmorerat skinnbd med upphöjda bind, rikt guldornerad rygg och tegelröd titeletikett i glättad papp. Vackra klistermarmorerade blå snitt. Ryggen lite torr och pärmarna med några repor. Någon enstaka liten småfläck. Brun fläck i nedre ytterhörnet på s. 189-92 i det första arbetet. Några samtida marginaltillägg i blyerts och rödkrita, eventuell av Gustaf Celsing. Praktfullt ex. från Biby. ★7000

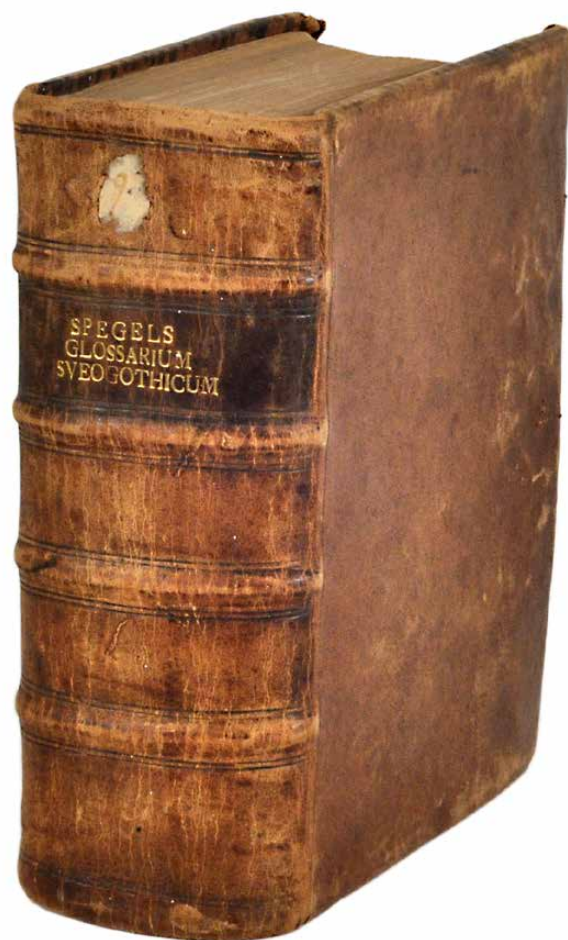
The Hannås collection 592 för första arbetet. Hammarsköld Förteckning s. 32 för bägge arbetena. Exemplar finns av det första arbetet med s. 141-42 felpaginerade. Första upplagan av det andra arbetet utkom i Hamburg 1734, denna den andra är tryckt "at Harg and Stenbro near Nykoping in Sweden". Med hyllningar av A. O. Rhyzelius och E. Alstrin. Serenius (1700-76) var bl.a. präst i svenska församlingen i London 1723-35 och betydde mycket för Sveriges förbindelser med England. Bl.a. införde han under påverkan från engelska kyrkan konfirmationen i Sverige. Redan 1731 fick Serenius privilegium på tio års tid för en engelsk-svensk-latinsk ordbok och hans ursprungliga tanke tycks ha varit att trycka lexikonet i London. Serenius "Dictionarium anglo-svethico-latinum" (1734) var vårt första engelska lexikon och Serenius insats för kunskapen om engelska i Sverige har av Ingar Bratt betecknats som "monumental". Han var även känd politiker och en av mösspartiets ledande män. I subskribentförteckningen återfinns bl.a. Gustaf Celsing d.y.

17. (SNORRE STURLASSON) **De yfverborna atlingars, eller, svio-götars ok nordmänners, edda**, det är, stammodren för deras, uti heden- domen, både andliga ok verldsliga vishet; nu första gången på svensko öfversatt, med latinsk uttolkning försed; jämte et företal om eddans ålder ok innehåld, m.m., samt om de äldsta ok rätta, skythar, getar, götar, käm- par, atlingar, yfverborna, karlar, ok alla dessas stamfader, Gomer: utgifven efter en urgamal, ok ganska fullkomlig Upsala academie tilhörig, på götisko, handskrefven permebok. *Hyperboreorum atlantiorum, seu suiogotorum et nordmannorum Edda, hoc est, atavia, seu fons gentilis illorum & theologiæ & philosophiæ: jam demum versione svionica donata, accedente latina; una cum præfamine de eddæ antiquitate, & indole &c., ut & de antiquissimis & genuinis, skythis, getis, gotis, atlantiis, hyperboreis, cimbris, gallis, eorum- que satore, Gomero; ad manuscriptum, quod possidet bibliotheca Upsalen- sis, antiquissimum, correctissimum, & quidem membranaceum, gothicum, in lucem prodit opera & studio Johannis Göransson. Uppsala, H. Hecht, (1746).* 4:o. (10),XXXVII,(3),94 s. Häftad och oskuren i samtida fläckigt gråpappomslag. Ryggen blekt och med en reva samt "Edda" skrivet med bläck. Bakre omslag loss. Samtida anteckningar med rödkrita på insidan av främre omslaget. Genomgående ngt lagerfläckig och med en del vikta hörn. Enstaka fuktfläckar i marginalerna. Vaxljusfläckar på s. 5-8 och solkfläckar i texten på s. 9-12. Sprucken i häftningen mellan s. 92 och 93. Med Gustaf Celsings signatur på titelbladet. Från Biby. ★4500

Warmholtz Bibliotheca historica Sueo-Gothica 1433. Fiske Icelandic collection. s. 115 nämner ej sidorna med romersk paginering. Afzelius Svenska skrifter rörande Island s. 43. Utgåva av delar av Snorres "Edda" efter Uppsalahandskriften. Tolknigen av "Eddan" möttes av kritik redan i samtiden och Warmholtz skriver: "Huru oaktsamt Göransson förfarit vid sin upplaga, och huru han oftast läst orätt, samt felat om autors mening, derpå lämnar canc. r. Ihre flere bevis, uti sit bref til canc. råd. Lagerbring".

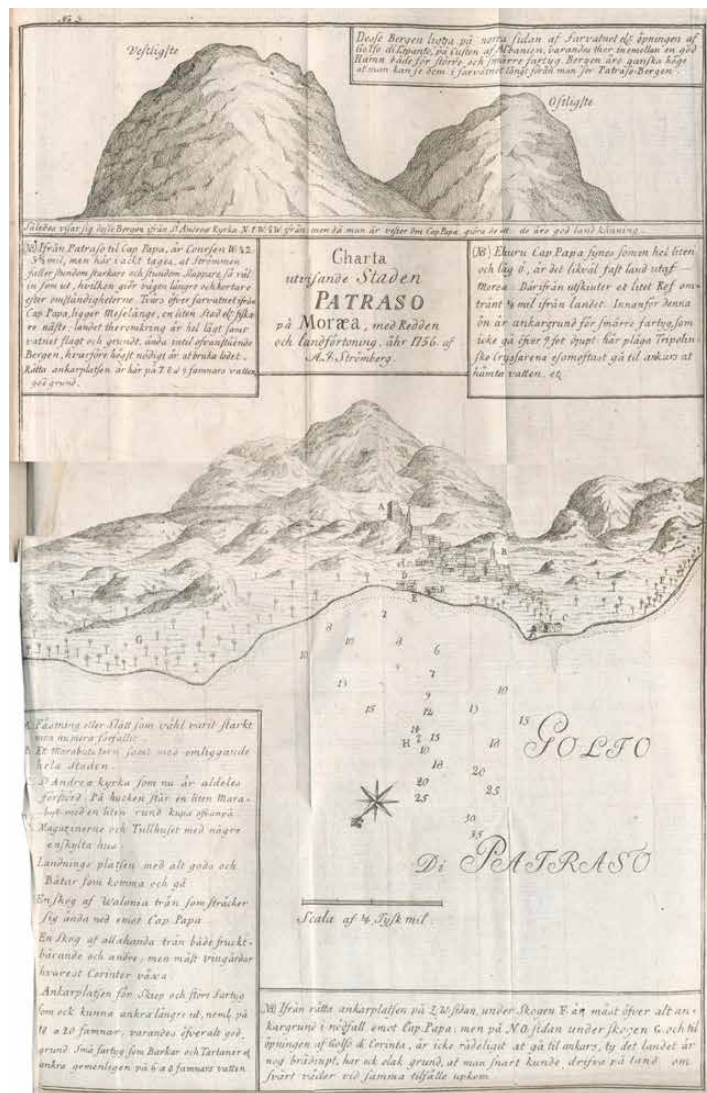
18. SPEGEL, HAQ. **Glossarium-sveo-gothicum** eller svensk-ordabook/ inrättat them til en wällmeent anledning/ som om thet härliga språket willia begynna någon kunskap inhämta. Lund, A. Habereger, 1712. 4:o. (34),619,(1) s. Samtida ngt nött stänkdekorerat skinnbd med upphöjda bind och sparsamt blinddekorerad rygg samt infärgat svart titelfält. Stänkta snitt. Ryggen med spår av äldre handskrivnen pappersetikett. Interfolierad. Fuktfläck i nedre hörnet på s. 555-64. Några enstaka samtida tillägg på de interfolierade bladen och eftersättsbladet. Med Samuel S. Loenboms överstrukna namnteckning daterad i Uppsala 1752 och Ulric Celsings namnteckning. Från Biby. *9500

The Hannås collection 616. På s. 583-602 återfinns en ”förtekning på några fransösa ord som äro nu inblandade uti swenskan/ och kan hende af allom icke rätt förstås.” Sten Lindroth kallar Spegels lexikon ”ett pionjärverk, det första i sitt slag. Redan i instruktio- nen för antikvarierna 1630 ingick åliggandet att utarbete ett svenskt lexikon, och Bureus, Stiernhielm och andra grep sig an med saken, men det skedde i götisk-antikvarisk anda och resultatet blev som vi sett magra. Spegels Glossarium meddelar väl också fornnor- diska ordprov liksom i jämförande syfte tyska, engelska, latinska osv., men är främst en inventering av det samtida ordförrådet.” Denna karaktärisering, som ytterst går tillbaka på språkforskaren Adolf Noreens uppfattning, har ifrågasatts och omformulerats i modern tid. Bo Ralph exempelvis skriver att ”när man undersöker Spegels ordbok från 1712 slås man i första hand av hur underlig den är, sedd med våra ögon. Den innehåller vitt skilda typer av artiklar, alltifrån vad vi nu uppfattar som helt vanliga ordboksartiklar till långa utredningar av närmast encyklopedisk karaktär. Till många ord fogas oändliga rader med ekvivalenter eller på annat sätt liknande ord hämtade från andra språk. Syftet med ordboken uppges vara att underlätta för de nya sydsvenskarna, som före Roskildefreden 1658 hade varit danskar, att läsa den heliga skrift på svenska. Hur väl lämpad för denna uppgift den har varit är det svårt att avgöra [...]. Däremot finns det åtskilligt hämtat från dialekter- nas ordförråd och – framför allt – ålder- domliga ord och uttryck från de fornsven- ska texterna samt antagligen för de flesta samtida svenskar tämligen obegripliga norröna ord.” Ralph sammanfattar att det är riktigt att ”Spegels ordbok är den första svenska ordbok som inte på något tydligt sätt ansluter till latintraditionen. Men det är ändå missvisande att betrakta den som den första ’moderna’ svenska ordboken.” Exemplet har tillhört den flitiga urkundsutgivaren och historikern Samuel Loenbom (1725-76), amanuens hos rikshistoriografen, och Ulric Celsing (1731-1805), diplomat i bl.a. Konstanti- nopel, vars boksamling utgjorde grunden för fideikommissbiblioteket på Biby.

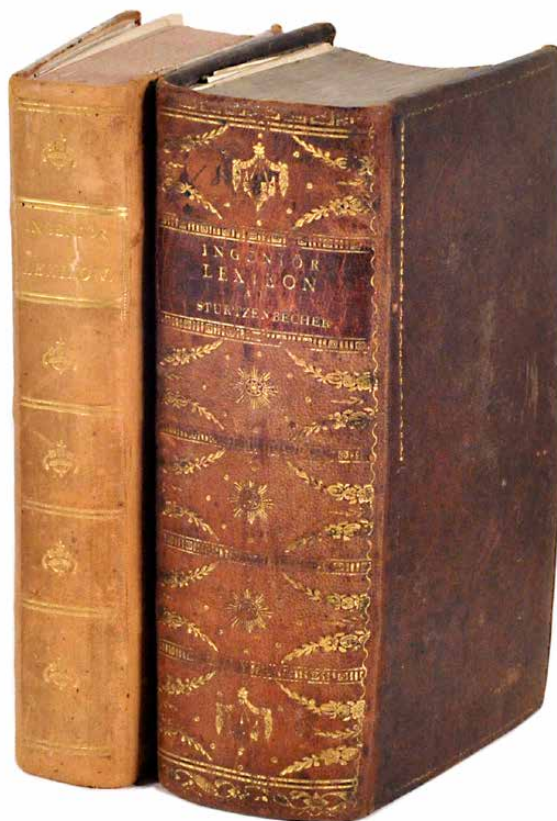
19. (STRÖMBERG, A. J.) **Anmärkningar angående handeln och sjöfarten**, författade wid besökande af utrikes hamnar och handelsstäder; med bifogade nödige chartor, i koppar stuckne. Sthlm, Nyström & Stolpe, 1760. 8:o. (8), 131, (5) s. & 5 utvikbara grav. kartor. Litet träsnitt på s. 92. Bra ljusbrunt hfrbd med upphöjda bind och svart titeletikett (Bayntun & Riviere, Bath, England). Gamla röd- och blåstänkta snitt. Något bruntonad och lagerfläckig. Liten bläckfläck med nagg i yttre marginalen på s. (5)-6. Karta nr V bruntonad i yttermarginalen med smånagg där. På titelbladet överstruken samtida namnteckning Nils Ollonberg och namnteckning Ruuthensparre 1806 samt gåvotillskrift till amiralen Cederström (?). *12500

Med en tryckt rekommendationsskrivelse av Pehr Wargentin på titelbladets baksida. Det lilla träsnittet på s. 92 föreställer en pärlmussla. Författaren var sjökapten och lämnar i boken bl.a. detaljerade redogörelser om Medelhavets handelsplatser och hamnar. De fina kartorna är stuckna efter egenhändigt ritade förlagor och föreställer hamnarna i "Tripoli di Barbaria", "Bengazi", "Patraso på Moræa" och "Galipoli" samt en "pass-charta sträckande sig ifrån Heligeland till Wrangeroog".

20. STURTZENBECHER, MÅRTEN. **Ingeniör lexikon.** Sthlm, C. Delén, 1805. 8:o. (4),602,(1) s. & 12 utvikbara grav. plr. Samtida ljusbrunt hfrbd med guldornerad rygg, brun titeletikett av glättad papp och rödstänkta snitt. Ryggen obetydligt blekt och lite torr. Titeletiketten med ytlig spricka. Pärmappret ytligt nött. Bra inlaga med endast ett tumavtryck i yttermarginalen och en minimal fläck i texten på s. 533. Från Biby. ★2800
Från "Abscissa" till "Ögonmått." Med subskribentförteckning. Mårten Sturtzenbecher (1760-1836) var fortifikationsofficer och lärare vid fortifikationen och Karlbergs krigsakademi.

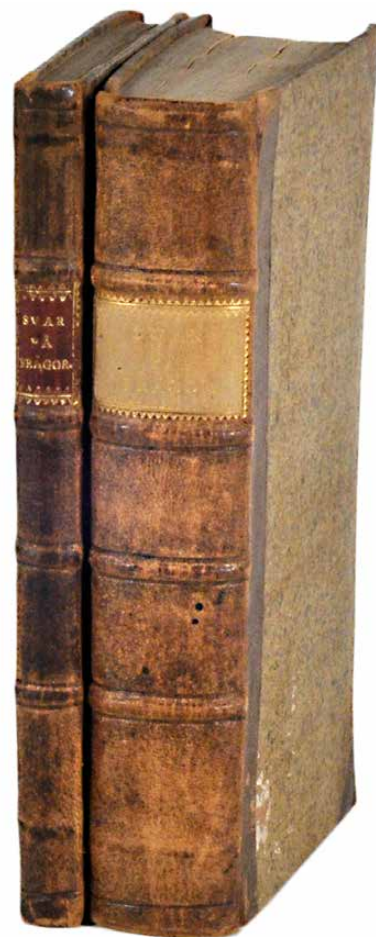
21. STURTZENBECHER, MÅRTEN. **Ingeniör lexikon.** Sthlm, C. Delén, 1805. 8:o. 602,(5) s. & 12 utvikbara grav. plr. Samtida nött men trevligt skinnband med rikt guldornerad rygg, röd titeletikett av marokäng och delvis avnött ramtryck i guld på pärmarna. Gula snitt. Delvis spruckna innerfalsar. Snitten är alla rätt hårt lagerfläckade men lagerfläckarna har bara på enstaka ställen gått något in i marginalerna på den fina inlagan. Ett bläckstreck i nedre hörnet på s. 376. Rättelsebladet något solkigt. Den sista planschen med solfläckar och små ytliga skador. Det sista arket med bl.a. subskribentförteckningen helt omkastat vid inbindningen. Björn Sandgrens i Hyssna moderna adresslapp på frampärmens insida. Exemplar tryckt på tjockt papper ★4000
Från "Abscissa" till "Ögonmått". Med subskribentförteckning. En mindre del av upplagan trycktes på tjockt fint papper som här. Mårten Sturtzenbecher (1760-1836) var fortifikationsofficer och lärare vid fortifikationen och Karlbergs krigsakademi.

22. [Vetenskapsakademien] (CHYDENIUS, A., NORDENSKIÖLD, C. F., STENIUS, J. m.fl.) **Svar på frågan om bästa sättet at upodla mosslupna ängar**; hvilken fråga, af kongl. Vetensk. academiens blef upgifven, år 1761. Sthlm, L. Salvius, 1762. 8:o. (10), 112 s. + SCHULTZ, DAVID. **Inträdes-tal om barns skötsel** i gemen, hållet för kongl. Vetensk. academiens den 16 april år 1760. Sthlm, L. Salvius, 1760. 8:o. (2), 48 s. Med grav. titelvinjett. + SCHEFFER, HENRIC THEOPH. **Tal, om mynt**, hållit för kongl. svenska Vetenskaps academiens, [...] då han lade af sit derstädes förda præsidium, den 6 febr. 1753. Sthlm, L. Salvius, (1753). 8:o. (2), 21, (3) s. Med grav. titelvinjett. + LÖWENHIELM, CARL G. **Tal om ungdomens upfostran** i et välbestäldt regemente; hållet för kongl. Vetenskaps academiens, vid præsidii nedläggande, den 21 januarii 1767. Sthlm, L. Salvius, 1767. 8:o. (2), 50 s. Med grav. titelvinjett. + BERGIUS, PETER JONAS. **Tal, om kalla bad** i gemen, och Loka badningar i synnerhet, hållet för kongl. Vetenskaps academiens, vid præsidii nedläggande, den 2 november 1763. Sthlm, L. Salvius, 1764. 8:o. (2), 112 s. Med grav. titelvinjett. + ACREL, OLOF. **Genaste sättet at inrätta och underhålla et lazaret eller sjukhus**, så att det inom få år måtte ärnå en ansenlig tilväxt. Sthlm, L. Salvius, 1746. 8:o. (2), 18 s. Med grav. titelvinjett. + (BURMAN, ARVID) **Anmärkingar, vid de utkomna svaren på kongl. Vetenskaps academiens fråga för år 1763, angående bästa sättet at förekomma maskar på frukt-trän**, samt försök til samma frågas besvarande. Sthlm, P. Hesselberg, 1764. 8:o. 47 s. & 1 utvikbar grav. plansch. + (BERGMAN, T. & LINNÉ, C. VON) **Bref til kongl. Vetenskaps academiens secreterare, angående anmärkningarna, som utkommit öfver det svar på frågan om skadeliga frukt-träds-maskar**, hvilket vunnit den af kongl. academiens utlåfvade belöningen. Sthlm, L. L. Grefing, 1764. 8:o. 16 s. + BERGIUS, PETER JONAS. **Tal, om frukt-trägårdar** och deras främjande i vårt rike; hållet för kongl. Vetenskaps academiens, vid præsidii nedläggande, d. 9 febr. 1780. Sthlm, J. G. Lange, 1780. 8:o. 118 s. Med grav. titelvinjett. Stänkdekorerat samtida brunt hfrbd med upphöjda bind, beige titeletikett och stänkta snitt. Lätt nött och obetydligt blekt rygg. Några små ytliga maskangrepp på frampärmen. Schultz arbete något bruntonat. Acrels arbete med flera understrykningar och marginalförböckningar samt fula fläckar på s. 9-12. Några av titelbladen lätt bruntonade. Första, andra, sjunde och åttonde arbetet är i något mindre format och bundna med bladen omlott. Trevligt samlingsband ur biblioteket på Biby. *7500

Hebbe Den svenska lantbrukslitteraturen 1167 för Burman och 1168 för Bergman och Linné, vars verk också beskrivs i Soulsby Catalogue of the works of Linnæus 1200 och Moström Torbern Bergman. A bibliography of his works 26. I svaret på Arvid Burmans anonymt utgivna anmärkingar mot Bergman och Linné upptar Linnés bidrag de två sista sidorna.

23. [Vetenskapsakademien] KRYGER, J. F. Svar på den, af kongl. Vetenskaps akademien, för sistledit år 1763, framstälde frågan: hvad kan vara orsaken, at sådan myckenhet svenskt folk årligen flytter ur landet? Och genom hvilka författningar kan det bäst förekommas? Sthlm, L. Salvius, 1764. 8:o. 47 s. + SCHÖNBERG, ANDERS. Svar, på den af kongl Vetensk. akademien, för år 1763 framstälde frågan: Hvad kan vara orsaken, at sådan myckenhet svenskt folk årligen flyttar ur landet? Och genom hvilka författningar kan det bäst förekommas? Sthlm, L. Salvius, 1764. 8:o. 94 s. + (BERGIUS, J. P. & ODHELIUS, J. L.) Tvänne svar på frågan om orsakerne, hvarföre gikt har i de senare åren blifvit en mera allmän sjukdom här i landet, än tilföre? Samt hvilka äro de bästa förvarings- och bote-medel emot samma sjukdom? Hvilken fråga, år 1761, blef af kongl. Vetensk. akademien uppgifven. Sthlm, L. Salvius, 1762. 8:o. (4),40 s. Ngt nött samtida hfrbd med upphöjda bind, mörkröd titeletikett och stänkta snitt. Ryggen aningen flammig och pärmhörnen lite stötta.

23

22

Första arbetets titelblad med små bläckfläckar i yttre marginalen. Tredje arbetet har något fläckigt titelblad och ett par små rostfläckar i marginalen på s. 88 samt liten anteckning, "NB", i marginalen på s. 18. Med Ulric Celsings namnteckning. Ur biblioteket på Biby. *2000

Frågan om påstådd utvandring ur landet diskuterades flitigt inte minst i Vetenskapsakademien, men avstannade snöpligt när siffror från Tabellverket visade att det inte stämde med verkligheten.

24. WIDEGREN, GUSTAF. **Svenskt och engelskt lexicon**, efter kongl. secreteraren Sahlstedts Svenska ordbok. Sthlm, J. A. Carlbohm, 1788. 4:o. (10),897,(1) s. Samtida ngt nött ljusbrunt hfrbd med upphöjda bind, sparsamt guldornerad rygg och titeletikett i glättad papp. Stänkta snitt. Ryggen lite blekt, flammig och torr. Två av binden med små hack. Pärmappret på frampärmerna med några nötningar. Några enstaka små fläckar. Bra ex. från Biby.

*3000

Hammar-sköld Förteckning s. 34. Gustaf Widegrens (1742-1802) ordbok fyllde det tomrum som uppstått efter det att Serenius svensk-engelska lexikon försvunnit från marknaden. I förordet poängterar Widegren engelskans betydelse för handeln och förståelsen av de vetenskapliga upptäckter som gjordes i England vid tiden. Ingar Bratt skriver: "Med

avseende på uppslagsord och stavsätt bygger hans lexikon på Sahlstedts svenska ordbok. I övrigt har han utnyttjat 'de mäst godkända auctors och språkkunnige landsmän'. I många finns källorna angivna intill de fraser som anförs under enskilda uppslagsord. Liksom Sahlstedt tog Widegren upp inte bara skriftspråksuttryck utan också skämtsamma ord och allmänna talesätt. Han vann sig särskilt om termer med anknytning till naturvetenskap, handel och sjöfart."

25. ZIERVOGEL, EVALD. **Anvisning til en synchronistisk eller samtidig universal historia**, i minnestaflor sammanfattad. Uppsala, L. M. Höijer, 1754. Folio. Grav. titelblad, grav. dedikationsblad, (94) s. & 1 grav. plansch. Med 2 inklistrade grav. illustrationer på s. (94). Samtida hfrbd med upphöjda bind, rikt guldornerad rygg och grön titeletikett av marokäng. Stänkta snitt. Småfläckar på dedikationsbladet och de sex första sidorna. Även den sista sidan med en liten tuschfläck. Några av bladen har blivit vikta för att passa i formatet, bl.a. det sista. Med Ulric Celsings namnteckning. Från Biby. *3500

Warmholtz Bibliotheca historica Sueo-Gothica 2481. Hesse Svensk numismatisk bibliografi 1803. Titelbladet, dedikationsbladet och planschen med minnespenningar graverade av Anders Åkerman. Svenska historien från Olof Skötkonung och framåt. Minnespenningarna som föreställer regenter från sextonde århundrades början är från "Hedlingers jetong-suite" med 17 dubbelsidigt avbildade medaljer.

